

Ierosināta lieta par normām, kas noteic izmeklēšanas iestāžu, prokuratūras un tiesas nepamatotas rīcības dēļ radītā nemantiskā kaitējuma atlīdzināšanas kārtību

Satversmes tiesas 1. kolēģija 2019. gada 9. oktobrī ierosināja lietu “Par Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma 14. panta ceturtās daļas un pārejas noteikumu 4. punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1. pantam un 92. panta trešajam teikumam”.

Apstrīdētā norma

Kriminālprocesā un administratīvo pārkāpumu lietvedībā nodarītā kaitējuma atlīdzināšanas likuma (turpmāk – Atlīdzināšanas likums) 14. panta ceturtā daļa: “Nemantiskā kaitējuma atlīdzību nosaka līdz 7000 euro apmērā. Ja nodarīts smags nemantiskais kaitējums, atlīdzību var noteikt līdz 10 000 euro apmērā, bet, ja nodarīts kaitējums dzīvībai vai sevišķi smags kaitējums veselībai, maksimālais atlīdzības apmērs var būt līdz 30 000 euro. Ar nepamatotu vai prettiesisku brīvības ierobežošanu nodarīta nemantiskā kaitējuma atlīdzības apmēru nosaka saskaņā ar šā likuma 15. pantu.”

Atlīdzināšanas likuma pārejas noteikumu 4. punkts: “Lietas personas prasībā par kaitējuma atlīdzināšanu sakarā ar izmeklēšanas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības dēļ nodarīto kaitējumu, kurās pirms šā likuma spēkā stāšanās ir pieņemts prasības pieteikums un ierosināta tiesvedība vispārējās jurisdikcijas tiesā, izskata vispārējās jurisdikcijas tiesa prasības tiesvedības kārtībā, ievērojot šā likuma nosacījumus. Zaudējumu atlīdzību izmaksā Tieslietu ministrija no šim mērķim paredzētajiem valsts pamatbudžeta līdzekļiem.”

Augstāka juridiska spēka normas

Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pants: “Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.”

Satversmes 92. panta trešais teikums: “Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu.”

Lietas fakti

Lieta ierosināta pēc Oskara Viļuma pieteikuma. Pieteikuma iesniedzējs ir vērsies Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā ar prasību pret Latvijas Republiku par morālā kaitējuma kompensāciju, prasību citstarp pamatojot ar Civillikumu un likumu “Par izziņas iestādes, prokuratūras vai tiesas nelikumīgas vai nepamatotas rīcības rezultātā nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu”. Ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedumu pieteikuma iesniedzēja prasība esot apmierināta daļēji, tādēļ viņš par minēto spriedumu daļā iesniedzis apelācijas sūdzību.

Ar Rīgas apgabaltiesas spriedumu pieteikuma iesniedzējam atbilstoši Atlīdzināšanas likuma pārejas noteikumu 4. punktam esot piemērota Atlīdzināšanas likuma 14. panta ceturtdaļa, tā attiecinot uz viņu šajā normā noteiktos nemantiskā kaitējuma atlīdzības ierobežojumus un daļēji apmierinot viņa prasību. Ņemot vērā minēto, pieteikuma iesniedzējs uzskata, ka ir aizskartas viņam Satversmes 92. panta trešajā teikumā noteiktās pamattiesības, kā arī pārkāpts Satversmes 1. panta tvērumā ietilpstošais no demokrātiskas tiesiskas valsts pamatnormas atvasinātais tiesiskās paļāvības princips.

Tiesas process

Satversmes tiesa ir uzaicinājusi institūciju, kas izdevusi apstrīdēto aktu, – Saeimu – līdz **2019. gada 9. decembrim** iesniegt Satversmes tiesai atbildes rakstu ar lietas faktisko apstākļu izklāstu un juridisko pamatojumu.

Lietas sagatavošanas termiņš ir **2020. gada 9. marts**. Par lietas izskatīšanas procesa veidu un datumu tiesa lemj pēc lietas sagatavošanas.

Relīze sagatavota ar mērķi veicināt izpratni par Satversmes tiesā izskatāmajām lietām. Tā nav uzskatāma par nolēmuma daļu un nav saistoša Satversmes tiesai. Spriedumi, lēmumi un cita informācija par Satversmes tiesu atrodama tiesas mājaslapā www.satv.tiesa.gov.lv.

Ketija Strazda

Satversmes tiesas priekšsēdētājas palīdze

Ketija.Strazda@satv.tiesa.gov.lv

67830749, 26200580